

وحدت اسلامی گامی فراتر از تقریب از دیدگاه امام خمینی (قدس سره)

□ وحدت اسلامی گامی فراتر از تقریب از دیدگاه امام خمینی (قدس سره)

دکتر عبدالکریم بی‌آزار شیرازی

بسم الله الرحمن الرحيم

دیدگاه امام خمینی (ره) در مورد وحدت اسلامی:

0([1]) م ک ی و ا خ ن ی ب و ا ح ل ا م ف ة و ا خ و ن ن م و م ا ل ل م ا ن

مؤمنان برادر یکدیگرند پس میان برادران صلح برقرار سازید.

امام خمینی(ره) یکی از مهمترین و موفقترین منادیان وحدت و اتحاد بودند که از آغاز دعوت خود در سال 1363 هـ ق تا آخرین روزهای عمر پر برکتشان مسئله وحدت، محور و اساس پیامشان بود، که نه تنها از نظر سیاست الهی که برپایه توحید و همبستگی است بلکه از نظر عرفانی و فلسفی، اعتقادی و اخلاقی، فقهی و عملی، صمیمانه به آن ایمان داشتند.

آنچه اغلب مصلحین جهان اسلام بدانند سید جمال الدین اسد آبادی، و شیخ حسن البناء و رجال تقریب و مجمع جهانی تقریب به آن می اندیشند، تقریب یعنی نزدیک شدن پیروان مذاهب اسلامی پیرامون مشترکات با حفظ مفترقات و کیان طرفین است، اما امام خمینی (ره) در سطح بالاتری می اندیشیدند و همواره مسلمانان جهان را به وحدت و اسلام ناب محمدی فرا می خواندند و هرگز کلمه تقریب را بکار نبردند.

این مقاله بر آنست که بمناسبت کنگره وحدت اسلامی در سال امام خمینی (ره) با کلام امام خمینی (ره) به تفسیر دیدگاه ویژه امام خمینی (ره) پردازد. تا روشن شود که چگونه مسلمانان می توانند فراتر از تقریب به سوی وحدت اسلامی گام بردارند.

1 - توحید کلمه مقصد انبیاء علیهم السلام:

از نظر امام خمینی (ره) یکی از مقاصد بزرگ شرایع و انبیاء عظام، سلام الله علیهم، توحید کلمه و توحید عقیده است که وسیله پیشرفت مقاصد بزرگ و دخیل نام در تشکیل مدینه فاضله و جلوگیری از تعدیات ظالمانه و مصلح فردی و اجتماعی است.

و این مقصد بزرگ انجام نگیرد مگر در سایه وحدت نفوس، و اتحاد هم و الفت و اخوت و صداقت قلبی و صفای باطنی و ظاهری در سایه این وحدت افراد جامعه طوری شوند که نوع بنی آدم تشکیل يك شخص دهند و جمعیت به منزله يك شخص باشد و افراد به منزله اعضاء و اجزای آن باشد، و تمام کوششها وسیعها حول يك مقصد بزرگ الهی و يك مهم عظیم عقلی، که صلاح جمعیت و فرد است، چرخ زند و اگر چنین مودت و اخوتی در بین يك نوع با يك طایفه پیدا شد بر تمام طوایف و مللی که بر این طریقه نباشند، غلبه کند. چنانکه در اوائل طلوع اسلام، چون شمه ای از این اتحاد وحدت در بین مسلمین بوده، در مدت کمی چه فتوحات بزرگی کردند، در اندک زمانی به سلطنتهای بزرگ آن زمان که عمده آن ایران و روم بود، غلبه کردند و یاعده کم بر لشکرهای کران و جمعیتهای بی پایان غالب شدند و پیغمبر اسلام عقد اخوت

بين مسلمين اجرا فرمود و به نص انما المؤمنون اخوه، ([2]) اخوت بين تمام مؤمنين برقرار شد ([3]).

2 - وحدت رمز قدرت

امام (ره) افراد جامعه‌اي که مي‌خواهند به مقصدي واحد نائل گردند به قطره‌هاي باران تشبيه مي‌کنند که اگر قطره‌اي از ديگر قطره‌ها جدا باشد، يك برگ را هم تر نمي‌کند و اگر ميلياردها قطره وجود داشته باشند اما پراکنده، باز کاري از آنها بر نمي‌آيد، حال اگر با هم اتصال پيدا کردند، نهري تشكيل مي‌دهند و مي‌توانند زميني را آبياري کنند، و اگر اين نهر با ساير نهرها متصل شد، رودخانه‌اي تشكيل مي‌دهد و قدرتش زياد مي‌شود.

و گاهي آنچنان قدرت پيدا مي‌کند که مي‌تواند با خروش خود درختان و بناها را خراب کنند، و اگر همه رودخانه‌ها در يك جا جمع شوند، درياچه‌اي تشكيل مي‌دهند و قدرتش آنقدر افزون مي‌گردد که يك موجش کشتيها را مي‌شکند.

جامعه ما هم همينطور است، اگر صد ميليون يکي يکي باشند، کاري از آنها بر نمي‌آيد هر کدام به اندازه خودشانند و قدرتشان مانند قطره‌ها بسيار محدود، اگر جمعي با او هم عقیده شدند و باهم در مقصدي شرکت کردند، قدرتي است که از آن کارهاي محدود مي‌آيد، اما اگر جمعيت ديگري باشند که در اين راه مخالف و مزاحم باشند، بواسطه اين مزاحمت کارها خنثي مي‌شود نه او به مقصد مي‌رسد نه دسته مخالف و مزاحم.

اينکه مي‌بينيد يك ميليارد مسلمان زير سلطه ابرقدرتي دويست ميليوني هستند به اين علت است که آن دويست ميليون باهم در مقصدي اجتماع دارند اما اين يك ميليارد جمعيت مسلمان باهم اجتماع ندارند و مخالف هم هستند ([4]).

3 - وحدت رمز پيروزي انقلاب اسلامي ايران

امام خميني (ره) پيروزي انقلاب اسلامي را که رمز آن وحدت بود به عنوان نمونه ذکر کرده مي‌فرمايند: همه مردم جهان قدرت ملت ايران را در اثر وحدت کلمهديدند که با ايمان چه کرد و چگونه بادت خالي

جلو افتاد و سلطنت 2500 ساله را از بیخ کند و با اینکه همه قدرتها مثل امریکا پشتیبانش بودند، نتوانستند کاری بکنند، اگر این وحدت کلمه را حفظ نکنیم دوباره ما را به حال اول یا بدتر بر می گردانند([5]).

باید همه دست به هم بدهند هر کسی به هر مقدار که قدرت دارد، خیال نکند يك نفر است وقتی پهلویش نفرها واقع شد همچون فطره‌های متصل سیل می‌شود و چون سیلها با هم متحد شدند دریا درست می‌شود.

جماعت وقتی که باهم شدند پشتیبان نشان خدای تبارک و تعالی است: یدا مع الجماعة([6]).

4 - تاکید قرآن بر وحدت

در قرآن کریم با تعبیرهای مختلف روی قضیه وحدت با تعبیرهای مختلف پافشاری و به مردم گو شزد شده است([7]).

خداوند در قرآن و اعتصموا بحبل الله جميعاً ولا تفرقوا([8])، را بر مردم واجب کرده همه باهم باشید و تفرق در کار نباشد. با تفرق همه فسادها هست و با تمسک به خداوند همه صلاح و سعادتها([9]).

5 - تلاش پیامبر اکرم (ص) برای وحدت

در روایت حضرت رسول (ص) آمده است که مؤمنین يك دست هستند (المؤمنون يد واحدة علي من سواهم) ([10]). وحتی تعبیر دو دست نفرمودند، و باید شما اجتماع و وحدتتان را به جایی برسانید که بین خودتان جدایی نبینید و این دستور اسلامی است که با یکدیگر برادر باشید که هیچ قدرتی نتواند بر شما چیره شود([11]).

پیغمبر اسلام می‌خواست در تمام دنیا وحدت کلمه ایجاد کند. می‌خواست تمام ممالک دنیا تمام ربع مسکون را تحت کلمه توحید قرار بدهد. منتهی اغراض سیاسی آنوقت از يك طرف، اغراض علمای نصاری و یهود و غیره از طرف دیگر مانع شد از اینکه ایشان بتوانند آن کار را انجام بدهند. الان هم مانع هستند.

6 - اتحاد و برادری پیامبر اکرم (ص) و علی (ع):

امام خميني، اتحاد و برادري ميان پيامبر اکرم (ص) و علي (ع) را به عنوان الگو و نمونه معرفي کرده مي‌فرمايند:

همانطور که ايندوبزرگوار (پيامبر اکرم (ص) و حضرت علي(ع) در عالم غيب باهم متحد بودند در اين دنياهم که آمدند اخوت و برادري داشتند و يك بودند و اين بايد براي ما عبرت باشد ما هم برادري خودمان را حفظ کنيم، از آن اخوتي که بين آن دو بزرگوار بود تبعيت کنيم، آنها در تمام ايام عمرشان باهم بودند و پشتيبان هم([12]).

7 - تلاش امام علي بعد از پيامبر (ص) براي حفظ وحدت

آنگاه امام خميني به تلاش حضرت امير (ع) براي حفظ وحدت بعد از رحلت پيامبر اکرم (ص) اشاره کرده مي‌فرمايند:

«حضرت امير سلام اﷺ عليه در بسياري از اموري که برايش خيلي سخت بود، دندان روي جگر مي‌گذاشت و مو افقت مي‌کرد، براي مصالح كلي، براي مصالح اسلام، ما اگر از او تبعيت داريم بايد اينطور باشيم»([13]).

8 - عوامل وحدت:

عوامل وحدت از نظر امام خميني (ره) عبارتند از:

1 - اتکال به خدا

ملّت ما به واسطه وحدت کلمه و توجه به اسلام و ديانت اين راه را تا اينجا آمد در صورتيکه قدرت دست آنها بود و ملت ما جز مشت و خون چيزي نداشت لکن اتکال به خدا کرد و وحت کلمه در بين همه اقشار حاصل شد به طوري که ديگر ابرقدرتها هم نتوانستند او (شاه) رانگهدارند([14]).

2 - اسلام

اين اسلام بود که همه را باهم مجتمع کرد و اين اسلام بود که شما را پيروز کرد و اين اسلام است که

سعادت همه انسانها را تامین می‌کند([15]).

3 – ایمان

رمز پیروزی، وحدت کلمه بود و ایمان وحدت کلمه را آورد که سرتاسر این مملکت همه باهم اجتماع کردند، و شهادت را برای خودشان فوز دانستند([16]).

4 – رحمانی بودن

ما باید الهی بشویم، در راه خدا خدمت بکنیم، خودمان را فرمانبر خدا بدانیم، خودمان را از او و به سوی او بدانیم. آنوقت وحدت و انسجام حاصل می‌شود برای اینکه تفرقه از شیطان است و وحدت کلمه و اتحاد از رحمان است وقتی که شما رحمانی شدید دنبال او دیگر تفرقه و اختلاف حاصل نمی‌شود([17]).

5 – توجه به معنویت

توجه به معنویت و تکلیف الهی و یاد خداوند باعث می‌شود که این وحدت محفوظ و این برادری برقرار ماند. خوف آن است که اسلحه در دست شما جوانان عزیز موجب غرور و سرکشی شود و آن تحول روحانی عظیم از دستتان برود و شیطان نفس اما ره شما را به دام کشد و با سوء رفتار با برادران خود صدق و صفا رخت بربندد([18]).

6 – ضیافت ا

اگر در این ضیافت وارد شده باشید، دشمنها دستشان کوتاه خواهد شد و تمام اختلافات در دنیا حل می‌شود([19]).

7 – ارادة الهی

این وحدت کلمه را خدا ایجاد کرد، من نمی‌توانم تصور کنم که بشر بتواند يك ملت سي و چند میلیونی را در مدت کوتاهی این طور، همزیان وهم قلب بکند([20]).

... من این طور فهمیدم که خدای تبارک و تعالی در این مسئله نظر دارد([21]).

8 - لطف و تایید الهی

امروز روز اتحاد و یگانگی است و این هم از الطاف بزرگ و تاییدات الهی است که درست بر خلاف تصور و خواست فتنه انگیزان و جنگ افروزان، همه توطئه‌ها و جنگها به اتحاد و یکپارچگی ملت بیدار و زنده مادر برابر ابرقدرتها می‌انجامد([22]).

9 - نماز جمعه

امام خمینی (ره) یکی از حکمتهای اقامه نماز جمعه را حفظ وحدت و جلوگیری از عوامل تفرقه می‌دانستند و در احکامی که برای نصب ائمه جمعه صادر می‌کردند این امر مهم را خاطر نشان می‌ساختند:

« مردم را در خطبه‌های نماز جمعه به اتحاد و وحدت کلمه دعوت نمائید، امید است اهالی محترم از این فرصت استفاده نموده و به اجتماع بیشتر و هر چه باشکوهتر آنرا انجام دهند»([23]).

10 - فریضة حج

لازم است زائرین محترم بیت الله الحرام از هر ملت و مذهبی که هستند به فرامین قرآن کریم گردن نهند و در مقابل سیل شیطان بنیان کن اسلام زدایی شرق و غرب و وابستگان بی اراده آنان، دست اخوت اسلامی به هم دهند و به آیات شریف الهی که آنان را به اعتصام به حبل الله فراخوانده و از تفرقه و اختلاف تحذیر و نهی فرموده است، توجه کنند([24]).

11 - امامت و تشکیل حکومت

متأسفانه بعضی از دوستان نادان مسئله امامت و ولایت را وسیله‌ای برای اختلاف و تفرقه قرارداده در صورتیکه فلسفه امامت برای حفظ نظام و تبدیل افتراق مسلمانان به وحدت است.

امام خمینی در این باره می‌فرمایند:

«تشکیل حکومت برای حفظ نظام و وحدت مسلمین است، چنانکه حضرت زهرا سلام الله علیها در خطبه خود می‌فرماید که: امامت برای حفظ نظام و تبدیل افتراق مسلمین به اتحاد است»([25]).

12 - اجتماعات مذهبی عاشورا

مجالسی که به اسم روضه خوانی برپا می‌کنیم، همه‌اش اخلاق و احکام و عقائد است. آخر منبر هم مظلومیت آن شهیدی که در راه دینداری فداکاری کرد.

این شعار مذهبی بهترین شالوده برای حفظ وحدت ملی است که با آن هیچ حکومتی تزلزل پیدا نمی‌کند. یکی از بزرگترین رمز حیات دنیای شیعه قضیه سید الشهداء است.

شما در کجا سراغ دارید که يك ملتی این طور هماهنگ بشود، این دستجات با آن محتوی را در کجاسراغ دارید. بروید هندوستان همین بساط، بروید پاکستان همین بساط، بروید اندونزی همین بساط، بروید عراق همین بساط، بروید افغانستان، هر جا بروید همین بساط. این هماهنگی را از دست ندهید([26]).

9 - عوامل تفرقه:

از نظر امام خمینی (ره) عوامل تفرقه مسلمین از اینقرار است:

1 - سب و لعن و مطاعن

متأسفانه بعضی از افراد متعصب و نادان با سب و لعن و نبش قبور کتب مطاعن، دیگران را علیه شیعه تحریک می‌کنند و در اثر آن جمع متحد مسلمانان را از هم جدا می‌سازند و احزاب و فرقه‌ها پدید می‌آورند و هر حزب و باندي نسبت به آنچه می‌کنند شادمانند و به تعبیر قرآن: کل حزب بما لديهم فرحون.

امام خمینی (ره) این کار را خیانت به اسلام دانسته می‌فرمایند:

«یکی جزوه می‌دهد، و کسی را لعن می‌کند و یکی جزوه می‌دهد و آنرا تعریف می‌کند، هر دو امروز غلط است، دست از نادانی بردارید، خیانت به اسلام نکنید، آنهایی که با اسلام دشمن هستند، شما را تحریک

نکنند. این تفرقه امروز خیانت به اسلام است با هر اسمی که باشد» ([27]).

2 - بر افروختن اختلافات تاریخی

در صدر اسلام که مقام خلافتی بود و خلفا زنده بودند، حضرت امیر سلام \square علیه و یاران نشان، اختلافات را در دائره معقولي محدود و به تعبیر امام خمینی (ره) تبدیل به آرامش و همکاری کردند متأسفانه اکنون که نه خلیفه \square ای است و نه مقام خلافتی دشمنان استعمارگر می \square کوشند تا بر افروختن اختلافات تاریخی مربوط به هزار و چهار صد سال پیش، مسلمانان را دچار تفرقه کنند.

امام خمینی (ره) درباره این عامل تفرقه صریحاً می \square فرمایند:

«امروز سر ولایت امیر المؤمنین (ع) اختلاف کردن، خیانت به اسلام است امروز این حرفها را طرح نکنید، مبادا با اعمال شما اسلام فراموش شود. مبادا با اعمال شما اسلام دفن شود، اگر دلسوز اسلام و ملت و کشورتان هستید دست از تفرق بردارید و این طرح شیطانی را خنثی کنید. سر يك نفر آدم که آیا کافر است یا مسلم بر سر هم نزنید. به این مسائل توجه کنید، می \square خواهند شما را به جان هم بریزند و آنها نتیجه بگیرند» ([28]).

3 - تعصبات جاهلانه

یکی از عوامل مهم تفرقه، تعصبات جاهلانه است که اسلام با آن به مبارزه برخاسته و پیامبر اکرم (ص) در باره آن فرموده \square اند: کسی که در دلش خردلی از عصبیت باشد، خداوند او را روز قیامت با عربهای جاهلیت برانگیزاند ([29]).

امام خمینی (ره) می \square فرماید: عصبیت، یکی از اخلاق باطنه نفسانیه است که آثار آن مداخله کردن و حمایت نمودن از خویشاوندان و مطلق متعلقان است، چه تعلق دینی و مذهبی و مسلکی باشد، یا تعلق وطنی و آب و خاکی و غیر آن، که منشا بسیاری از مفاسد اخلاقی است و خود آن فی نفسه مذموم است گرچه برای حق با امر دینی باشد و منظور اظهار حق نباشد، بلکه منظور غلبه خود با هم مسلک خود یا بستگان خود باشد ([30]).

4 - ملی گرایی

یکی دیگر از عوامل تفرقه، ملی‌گرایی است، پیغمبر اکرم (ص) مردم عرب، فارس، روم و... را از ملی‌گرایی به اسلام‌گرایی، و از اسلام به ایمان و از ایمان به تقوی و مهاجر فی سبیل الله ارتقاء دادند و در نتیجه همه مسلمانان ملل مختلف را متحد ساختند. استعمار غرب می‌کوشد تا مسلمانان تعرب بعد از هجرت نموده و به حالت ابتدایی ارتجاع کنند. امام خمینی (ره) در این باره چنین می‌فرماید:

«آن چیز مهمی که دول اسلامی را بیچاره کرده و از ظل قرآن کریم دور می‌کند، نژاد بازی است، این نژاد ترک است باید نمازش را هم ترکی بخواند. این نژاد ایرانی است باید الفبایش چه جور باشد. آن نژاد عرب است، عربیت باید حکومت کند نه اسلام، نژاد آریایی حکومت کند نه اسلام، نژاد ترک باید حکومت کند نه اسلام، نژاد پرستی یک مسئله بچه‌گانه است که سران دول را دارند بازی می‌دهند. غافل از اینکه نکته اتکایی که همه مسلمین داشتند از مسلمین گرفتند، همین نژاد بازی که اسلام قلم سرخ روی آن کشید و یا بین سیاه و سفید و ما بین ترک و عرب و عجم هیچ فرقی نگذاشت و فقط میزان را تقوای واقعی قرارداد؛ ان اکرمکم عند الله اتقاکم.

اسلام فقط اتکاست، ترک و فارس و عرب و عجم ندارد، قضیه نژادبازی ارتجاعي است چرا مسلمین با هم جنگ می‌کنند برای اینکه در تحت لوای اسلام نیستند!

5 - فرقه‌گرایی

امام خمینی (ره) معتقد بودند که اگر مسلمانان جهان از حصارهای فرقه‌ای که بعد از پیامبر اکرم (ص) به دور خود کشیده‌اند آزاد سازند و به سوی اسلام ناب محمدی باز گردند، از کثرت فرق و مذاهب فقهی و کلامی به وحدت می‌رسند و در می‌یابند که خداوند یک دین بیشتر ندارد و آن دین حنیف اسلام است. و ما نباید با دیدگاه‌های مختلف فقهی و کلامی مجتهدین را وسیله‌ای برای تقسیم اسلام به فرق گوناگون قرار دهیم، و آنگاه به نفي اسلام یکدیگر پردازیم همچنانکه بنی اسرائیل دین حنیف ابراهیم را به صورت دو دین یهود و نصاری تقسیم کردند و هر کدام دیگری را بی‌اساس خواندند در حالیکه هر دو دسته کتاب آسمانی را می‌خواندند.

وقالت اليهود لیست النصاری علی‌شء وقالت النصاری لیست اليهود علی‌شء وهم يتلون الكتاب.

خداوند می‌فرماید کسانی که نمی‌دانند سخنی مانند سخن اینان می‌گویند: قال الذین لا یعلمون مثل قولهم ([31]).

همینطور امام خمینی (ره) با تقسیم کردن مسلمانان به فرقه‌های گوناگون بطوریکه در برابر یکدیگر باشند مخالف بودند و همواره از مسلمانان جهان می‌خواستند باکنار گذاشتن این حصارهای تعصب فرقه‌ای همگی به اسلام ناب محمدی باز گردند و در دیدار با علمای اسلامی فرمودند:

«یک دسته از مسلمانان شیعه هستند و یک دسته‌ای از مسلمانان سنی، یک دسته حنفی و دسته‌ای حنبلی و دسته‌ای اخباری هستند، اصلاً طرح این معنی (و این دسته بندیها) از اول درست نبوده. در یک جامعه‌ای که همه می‌خواهند به اسلام خدمت کنند و برای اسلام باشند، این مسائل نباید طرح شود. ما همه برادر هستیم و باهم هستیم، منتهی علمای شما یک دسته فتوی به یک چیز دادند و شما تقلید از علمای خود کردید و شدید (به عنوان مثال) حنفی، یک دسته فتوای شافعی را عمل کردند و یک دسته فتوای حضرت صادق را عمل کردند، اینها شدند شیعه.

اینها دلیل اختلاف نیست، ما نباید با هم اختلاف و تضاد داشته باشیم، ما همه باهم برادریم. برادران شیعه و سنی باید از هر اختلافی احتراز کنند» ([32]).

نتیجه گیری

بنای رفیع و با شکوه فرهنگ و تمدن اسلام بر پایه توحید بنا شده که در ساختن آن ماهرترین و پاکترین مهندسين از سرزمینهای مختلف سهیم بودند. این بنای عظیم ساخته فکر و اندیشه کسی نبود بلکه ایمان و اشتیاق مسلمانان به اسلام و رضای پروردگار آن را به وجود آورده بود و برای پژوهش درباره آن علما و اندیشمندان ملل اسلامی دست به دست هم دادند و خود را از هرگونه تعصب قومی و فرهنگی بجز قومیت اسلام و فرهنگ قرآن، عاری ساختند، عرب، عربی بودن و فارس، فارسی بودن و رومی، روم بودن خود را فراموش کرد و خود را در خدمت اسلام و زبان قرآن قرارداد و دستجمعی بنای فرهنگ و تمدن اسلامی را بنا نهادند.

قسمت اعظم آن را مستقیماً از اسلام گرفتند، و بخشهایی از علوم سایر ملل جهان را با تغییر و تصرفاتی در خدمت اسلام درآوردند تا آنجا که فلسفه یونان را که عقائد دوگانه و تثلیث می‌شد، به رنگ اسلام درآوردند و برای اثبات توحید و معاد از آن استفاده کردند.

این فرهنگ و تمدن در سطح جهانی بدرخشید زیرا که به همه مسلمانان تعلق داشت و همه خود را در آن شریک می‌دانستند هر عالم و دانشمندی حق عضویت و شرکت در هر بحثی و مراجعه به هر کتاب و اخذ هر

رای و نظریه‌ای داشت و هیچ کس به دیگری که با او هم عقیده و هم فکر نبود جز با نظر تقدیر و برادری نمی‌نگریست. خلیفه در بغداد کرسی تدریس کلام را به شیخ طوسی سپرد و بسیاری از علمای اهل سنت در درس این عالم امامی شرکت می‌کردند و فقهای بزرگ شیعه چون شهید اول و شهید ثانی در حوزه‌های اهل سنت شرکت می‌جستند.

متأسفانه نسلهایی وارث این خانه فرهنگ و تمدن اسلامی شدند که در آن به نزاع برخاستند و پرده‌هایی میان خود برافراشتند و هر دسته‌ای در قسمت خود مستقل و مجزا شدند و از ورود دیگران جلوگیری کردند و بدینگونه فرهنگ و تمدن اسلامی از جنبه عمومی و اجتماعی به مذاهب بسته تبدیل گشت و از ملیت عمومی به ملوک الطوائفی محدود، تنزل نمود و هر عالم و دانشمندی در محیط کوچک خود خانه نشین شد و از آنچه در سایر مذاهب بود چشم فرو بست و دریافته‌های تعصب ورزید و با هر آنچه نمی‌دانست به دشمنی برخاست.

و دستهای سیاست، پردهای میان فرقه‌ها را به دیوارها و حصارهای ملیت مبدل ساخت تا جائیکه حتی در کنار خانه خدا برای هر مکتب فقهی مقامی ساخته شد و هر فرقه‌ای برای خود نماز جماعت جداگانه تشکیل می‌داد.

هدف امام خمینی (ره) این بود که با برداشتن دیوارها و حصارهای ملیت و نژاد و کنار زدن پردهایی که فرق گوناگون میان خود برافراشته‌اند، اسلام ناب را آشکار سازند و مسلمانان جهان را به وحدت واقعی خود برسانند، بی‌آنکه مکتبهای فقهی و کلامی و تفسیری را لغو و یا درهم ادغام کنیم.

([1]). حجرات: 10.

([2]). سوره حجرات: 10.

([3]). چهل حدیث، 309 - 311.

([4]). امام خمینی 9/8/57، صحیفه نور ج 2، ص 246 - 248.

[5]. امام خميني - صحيفه نور - ج 5 ص 53 - 54.

[6]. همان ج 6، ص 79.

[7]. صحيفه نور، ج 16، ص 4.

[8]. سوره آل عمران: 103.

[9]. صحيفه نور: ج 7، ص 218.

[10]. بحار الانوار، ج 28، ص 104.

[11]. امام خميني 16/10/61.

[12]. امام خميني 1/1/66.

[13]. امام خميني 23/12/65، صحيفه نور، ج 20، ص 74 - 75.

[14]. امام خميني 19 / 1/58.

[15]. امام خميني 12/3/58.

[16]. امام خميني 25 / 3 / 58.

[17]. امام خميني 19/11/61.

[18]. امام خميني 12/1/62.

[19]. امام خميني 27/2/67.

[20]. امام خميني 27/11/57.

[21]. امام خميني 25/7/59.

[22]. امام خميني 25/7/59.

[23]. امام خميني 22/8/58.

[24]. امام خميني 29/6/61.

[25]. امام خميني، ولايت فقيه، ص 26_50 و رساله نوين ج 4، ص 145.

[26]. امام خميني 29/8/58.

[27]. امام خميني 15/4/58.

[28]. امام خميني 15/4/58.

[29]. كافي، ج 2، كتاب الايمان، باب العصبية، ح 3.

[30]. امام خميني، جهل حديث، ص 125 - 126.

[31]. سورة بقره: 113.

[32]. امام خميني: 8 / رمضان / 1400.